

1. Sedaj, ko vlada v novi državi odločno zahteva, da se veleposredstva oskubijo v prid malim posestnikom, kajzarjem, invalidom in drugim životarjem, naj se pri tej razdelitvi misli tudi na šolo in učiteljstvo ter tem odmeri potrebno zemljišče za preizkuševališče, nasade, užitek ali kaj enakega.

2. Gg. veččaka Rohrman-Humek, sestavitelj načrta za ponavljalne šole, naj se nadalje žrtvujeta dobri in imenitni stvari čas, moč in dobrotnost ter naročita za vse šole, ki se pri njih zglase, vsa navedena in potrebna učila; zakaj množina naročitve gotovo zmanjša nabavne stroške.

3. Višji šolski svet v Ljubljani zahteva na večrazrednih šolah redne mesečne konference in o teh prepise zapisnikov. Ker je delo v tej zahtevi in obliki za zapisnikarja le muka in breme, delo gola zunanost, sama formalnost, potratna časa, nadalje, ker se vsi navetli in sklepi večinoma le formalno potrdijo, zapisniki vrnejo z opombami in ker pri tej suboparnosti tudi vse običaji, predlagam, da se vrše konference, pišejo zapisniki, da pa ni treba prepisov pošiljati okr. šol. svetom v pregled.

4. Ker je višji šolski svet v Ljubljani podr. umetne stene, ki so ločile tuokrajno učiteljstvo v nemško in slovensko, se pa nahajajo še nadalje nekatere naprave, ki kažejo strog separatizem, zahtevamo, da se okr. učit. knjižnica, ki je bila svoječasno skupna last učiteljstva vseh treh sodnih okrajev, pa se je na strankarsko šovinistično željo razdelila, zopet združi v celoto, dostopno in uporabno za vse učiteljstvo.

Predlogi so bili po debati vsi soglasno sprejeti in se odpošljejo Zavezi, gg. Rohrman-Humku, oziroma se stavijo kot samostalni predlogi na okr. učit. konferenci.

Predloga tov. Puharja o nadzorovanju otrok pri nedeljski službi božji in pa v razveljavljenju odloka bivšega dež. šol. sveta v Ljubljani — da učiteljstvo ne sme zapustiti ob nedeljah in praznikih svojega šol. okoliša — se sprejmeta in odpošljeta vodstvu Zaveze.

Tov. Štefančič predlaga, da se vodstvu Zaveze naroča, naj izposluje pri višjem šolskem svetu v Ljubljani razpis, s katerim se zagotovi vsem članom učit. organizacij pouka prosti dan na dan zborovanja, in sicer najmanj 4krat v šolskem letu. Sprejeto!

Predlog tov. Šiške naj pride na dnevni red okr. učit. konference kot samostalni predlog.

Prihodnje zborovanje, na katerem nam bo tov. Wigele poročal o „Načrtu“ in se bodo vršile volitve in bo torej pravi občini zbor, se vrši, če ne bo drugega obvestila, dne 12. julija t. l. v Sodražici.

+ Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer je zborovalo dne 22. maja pri Sv. Juriju ob lepi udeležbi svojih članov, ki s tem, da prihajajo na zborovanja tudi tja, kjer jim je nekoliko od rok, v dejanju kažejo svojo stanovsko zavest. To pot smo imeli v svoji sredini tudi novega okr. šol. nadzornika I. Koropca. Njegova navzočnost je blagodejno vplivala na učiteljstvo, zakaj čutili smo, da veje sedaj v šolstvu nov duh, ki tovariško družu učiteljstvo s svojim voditeljem. V imenu društva ga tov. podpredsednik presrečno pozdravi, poudarjajoč, da se učiteljstvo zaveda velike odgovornosti, ki jo je prevzel, in se hoče po svojih močeh potruditi, da mu olajša delo med nami. Tov. nadzornik se koncem zborovanja zahvali za pozdrav in navdušuje k skupnemu delovanju pri vzgoji ljubljene mladine, ki je naš up za bodočnost mile domovine.

Med seboj smo pozdravili tudi tov. Gabrijelčiča, učitelja-begunca iz tožne Gorishe. Gdč. Brumnovi se čestita k izpitu.

Z iskrenimi, nam vsem iz srca prihajajočimi besedami se je poslovil tov. Maurič od bivšega predsednika-tov. Tomažiča. Mnogo je izgubilo naše društvo z njim. Bil je značajan, delaven, ljubezniv tovariš. Zahvaljujemo se mu za trud in požrtvovalnost, s katero je vodil naše društvo toliko let, in želimo mu v novem delokrogu veliko več sreče in istih uspehov, kot jih je imel tukaj. Tov. Herzogovi in Mlinaričevi kliče — bodita na svojem novem mestu srečni in ostanita zavedni Jugoslovanci!

Nato se preide k dnevnemu redu. — Zadnji zapisnik se odobri. Bivšega predsednika tov. Tomažiča se soglasno izvoli za častnega člana društva.

Tov. Korošec nam je prav pregledno in zanimivo podal svoja mnenja k načrtu o preustrojitvi šolstva in narodne vzgoje. Njegovi predlogi se sporoče Zavezi. Glede točke o šolskih zamudah se je razvila živahna debata. Slednjič se sprejme sledeče: 1. Odpustnica naj bi imela večji pomen kot dosedaj. 2. Ustanovili naj bi se zavodi za tiste otroke, ki jih starši zanemarjajo in jih odtegujejo pouku. Stroš-

ke za oskrbo naj plačujejo starši sami, če ti nimajo sredstev — pa občina.

Tov. Bernardova nam je poročala o Zvezinem delegacijskem zborovanju v Celju. Za svoje zanimivo poročilo je žela vsestransko pohvalo, izvzemši onih delegatov, ki jima je trdovratno predbacivala, da se po lastni krivdi nista udeležila zborovanja.

Sklenilo se je še sledeče:

1. Društveni člani prispevajo po 5 K prost. org. davka za potne stroške deputaciji v Belgrad.

2. Glede nadzorovanja pri verskih vajah je tov. nadzornik izjavil, naj se učiteljstvo ravna po predpisih, ki jih je določil višji šol. svet.

3. Okrajni šol. svet naj končno odredi glede pouka v nemščini.

4. Tov. Gabrijelčiča se naprosi, naj priredi tečaj za srbo-hrvaščino v našem kraju. Obljubil je, da izdela do prih. zborovanja načrt in prihodnjič o tem poroča.

5. Ker vlada sedaj nesoglasje glede četrtkov pred prazniki in po praznikih, se sklene naprositi šolsko oblast, naj odredi, da se bo v tem oziru na vseh šolah enotno postopalo.

6. Zaveza naj določi enotna društvena pravila.

7. Sprejme se resolucija tov. Cvjetka, naj se zaradi vedno rastoče draginje življenjskih potrebščin izplačajo učiteljstvu izdatne draginske doklade, ozir. enkratni nabavni prispevek.

8. Tov. Ivanjšič predlaga resolucijo, naj se štejejo učiteljstvu z ozirom na vsestransko zaposelnost v zaledju in vojaško službovanje vojna leta dvojno.

Prihodnje zborovanje se vrši meseca julija v Ljutomeru.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj je imelo dne 1. junija t. l. svoj 40. občini zbor v prostorih zidanmoške šole. Lepo vreme kakor tudi ugodne prometne zveze so olahkočile učiteljstvu, da se je v jako lepem razmerju (59 po številu) odzvalo vabilu tov. predsednika. Poudarjati je, da so bile zastopane razen Jurkloštra vse šole laškega okraja.

V iskrenih besedah se je spominjal tov. predsednik dveh nam dragih članov, tovarišice Kajtnove in tov. Voduška ml., ki sta nas morala, žal, tako hitro zapustiti ter odhiti v cvetu svoje mladosti v kraj, odkoder ni vrnitve. Večna jima pamjat! Res zvestima, delavnima in zavednima tovarišema Petroviču in Šeguli, ki sta poklicana v službovanje v druge šolske okraje, pa želimo na pot vso srečo in obilo uspehov tudi na novih mestih!

Z veliko pozornostjo in soglasnim odobranjem so poslušali navzoči poročilo tov. predsednika o vprašanju viš. šol. sveta ter poročilo tov. Zupančiča o tokratnem delegacijskem zborovanju. Ko so se uredile še nekatere interne zadeve društvenikov, se je sklenilo, da zborujemo prihodnjič v sredo, dne 2. julija t. l. pri Sv. Jedertu nad Laškim. Na snidenje torej!

+ Brežiško-sevniško učiteljsko društvo je po daljšem odmoru zborovalo dne 11. maja v prijazni Sevnici in to v nekdanji sulfurajski šoli. Udeležba je bila sijajna; z gosti vred nas je bilo 46.

Tov. predsednik Ivan Knapič otvori zborovanje in se v svojem pozdravu poseben spominja tovarišev beguncev s Koroškega (Mavrič, Macarol, Okorn, Gobeč) izražajoč jim naše sožalje nad usodo, ki jih je zadela. Posebe je pozdravil tov. Lebarja, ki je tudi kot gost prisostvoval našemu zborovanju. V svojem nadaljnjem govoru je omenjal o prirastku društva na številu članov in je konstatiral, da iz sevniškega okraja ni član našega društva samo ena učiteljica iz Sevnice in da je par takih atomov tudi še v brežiškem okraju. Naša pot gre navzgor!

Po sprejetju zapisnika o zadnjem zborovanju se je razpravljalo o dopisih.

Ker se je društvo obrnilo na vodstvo Zaveze, želeč dobiti tov. Gangla za predavanje za pričujoče zborovanje, je Zaveza odgovorila, da se je o tem zmeniti direktno s tov. Ganglom; ker pa je bilo za tako akcijo za zdajšnje zborovanje premalo časa, smo pooblastili predsednika, da naprosi tov. Gangla za prihodnjič. Nadalje se je prebrala tudi zahvala društvu od našega nazd. tov. G. Voduška, ki mu je tuokrajno učiteljstvo na svojem društvenem zborovanju dne 19. januarja t. l. upoštevač njegove zasluge za šolo in za učiteljstvo — za slednje posebno v vojnem času — in njegovo neustrašenost pri zagovarjanju narodnih pravic (njegov nastop v obrambo majske deklaracije in za njo delujočega učiteljstva napram denunciantom v nem. okr. šol. svetu Brežice) kakor tudi upoštevač njegove velike zmožnosti, izreklo zaupnico z željo, da tudi še v novi dobi ostane naš nadzornik.

Nadalje poroča predsednik, da sta za učiteljska zastopnika izbrana tovariša Tominc in Mešiček. Za Zavezino zborovanje sta se izvolila delegata Vadnal in Meglič, Drnovšek pa je prevzel poverjeni-

štvo za Slov. Šol. Matico v sevniškem okraju.

Prihodnje zborovanje se vrši v Brežicah; kdaj, odloči predsednik sam.

Nato je prišlo poročilo o zborovanju Zavezine delegacije dne 16. aprila t. l. Tozadevno je poročal tov. predsednik.

Nato je predaval tov. Ljud. Potočnik o „Načrtu“.

V tozadevno debato so posegali poseben tov. Mešiček, Jamšek in Drnovšek. Sprejeli so se na predlog referenta naslednji izpreminjevalni, oziroma dodatni predlogi merodajnim faktorjem v ovaževanje:

1. Pri otroških domovih naj se napravijo tudi primerni prostori za šolski oder.

2. § 6. načrta naj se ne opusti, ampak naj ostane neizpremenjen.

3. Pri višjem šolskem svetu naj se ustanovi oddelek potovalnih učiteljev za šolstvo, ker je to za uspešni razvoj bodoče šole nedogledne važnosti.

4. Vse službe, tudi službe šol. voditelja se razpišejo in zasedejo kompetenčnim potom. Terno sestavi vsakokrat okrajni šolski svet, upoštevač pri mestih šol. voditelja želje učiteljstva dotične šole.

5. Vsaka nastanitev se mora vršiti po principih, da pride v prvi vrsti vpoštev zmožnost, družinske razmere, službena doba, dozdašnje službeno mesto; v slučajih, kjer ne bi se šol. oblastnjice držale teh načel, se mora na zahtevo učit. organizacije nastavitve razveljaviti.

6. Vsaka zavrnitev kompetenčne prošnje se mora utemeljiti z zgoraj postavljenimi principi.

7. Ker za nadaljno izobrazbo učiteljstva skrbijo tozadevni strokovni listi in ker bo bodoče učiteljstvo imelo visokošolsko izobrazbo, naj odpadejo vse druge domače učiteljske konference razen onih, ki jih na posameznih šolah zahteva njihov notranji ustroj po preudarku šol. vod. ali učiteljstva.

8. Vsi nadzorniki (šolski svetniki), ki so imenovani na predlog organizacije, so na svojih mestih definitivni.

9. Vsako vodilno osebo na šolskem polju je treba z njenega mesta takoj odstaviti, ako ji da podrejeno učiteljstvo utemeljeno nezaupnico.

10. Šolske oblasti morajo povsod poskrbeti za primerna naturalna stanovanja. O primernosti učiteljskega stanovanja se mora izdati poseben zakon. Ravno tako mora oblast poskrbeti tudi za to, da dobi učitelj v nastavljenem kraju primerno hrano.

11. Ako postane učitelj za nadaljnje poučevanje zaradi bolezni, pridobljeni brez svoje krivde in v službovanju kot učitelj nesposoben, se mu mora odmeriti polna pokojnina ne glede na njegovo službeno dobo. V slučaju, ko bi pa učitelj postal žrtev svojega poklica, dobijo njegovi upravičenci pokojnino in vse druge tozadevne prispevke, kakor bi jim ti šli v polni službeni dobi pokojnikov.

12. Kar je zemljišča pri šoli, pripade v uživanje vsakokratnemu šolskemu voditelju, oziroma v njegovo gospodarsko porabo.

13. Uvede naj se zakon, da zadene starše ali njihove namestnike primerna sodnijska kazen, ako se jim dokaže — uradna izjava šol. vodstva — da dajejo otrokom potuho napram svojim učiteljem ter tako zagreše zločin moralnega pohujšanja nad svojimi otroki.

Nato sta bila sprejeta še naslednja dva predloga tov. Mešička:

§ 39., točka 2, naj se izpremeni v varstvo ovađenega, kakor sledi: Anonimne ovadbe ne upoštevajo; pač pa se takoj odstopijo prizadeti osebi, da glede njih po svoje ukrepa.

§ 26., odstavek 2., odpade, ker bi moralo potem drugo učiteljstvo biti preobloženo.

Nadalje je še tudi isti tovariš razvijal tozadevno sledeče misli, o katerih pa se ni glasovalo:

Šolska obveznost se začne z začetkom šol. leta, ki pride za dnevom, ko je otrok izpolnil 7. leto. Dolžnost obiskovati nar. šolo traja 6 let, dolžnost obiskovati narodno višjo šolo, pa dve leti. Telesno in duševno dobro razvit otrok se more sprejeti v šolo že po dovršenem 6. letu, mora pa potem hoditi v nar. šolo 7 let, razen če je izpolnil 7. leto že tekom dveh mesecev po začetku prvega šol. leta in je z dobrim uspehom obiskoval šolo 6 let. — Tudi otroku, ki je v času svojega šol. obiska oprav. ali neoprav. zamudil veliko (1 leto) šolskega pouka, se podaljša šolska obveznost za eno leto. Z ozirom na vse to naj bi tudi § 11. zahteval dveletno nadaljevalno šolo.

Pri predlogih se je sprejelo sledeče: Z ozirom na potrebe narodnega šolstva se višja šolska oblast nujno pozivlja, da odstrani vse one ovire, ki so krive, da ne posluje anketa za sestavo ljud. šol. beril, ker bi vsaka nadaljna raba v avstrijskem duhu pisanih beril zavirala ljubezenski razvoj mladine do naše nove

države in bi nas taka malomarnost na zunaj in doma kompromitirala.

Sprejel se je predlog za popolno odpravo nemškega pouka z vseh tukajšnjih narodnih šol.

Kronika.

= „Naši prvi kulturni delavci“ se imenuje toplo in objektivno pisan članek, ki ga je priobčil „Slovenski Narod“ v svoji 133. števi, z dne 6. t. m. S takimi članki se pridobiva javnost za šolo in učiteljstvo. To je potrebno in koristno delo.

= „Naprej“ priobčuje fragmentaričen donesek k reformi vzgoje, pouka in dela v osnovni šoli.

= Javna kvalifikacija. Državni podtajnik Nemške Avstrije Glöckl je odredil, da ima vse ljudskošolsko učiteljstvo pravico vpogleda v tisti del nadzorniškega poročila, ki obsega kvalifikacijo. Obenem je državni urad za uk naročil deželni svetom izdelati načrt javne kvalifikacije za ljudskošolsko učiteljstvo na podlagi določil za državne uradnike in državno učiteljstvo. — Posnemanja vredno!

= Združenje hrvatskih in srbskih kulturnih društev. Iz Sarajeva poročajo, da tamkaj širijo akcijo za omogočenje združenja hrvatskih in srbskih kulturnih društev. — Ako je mogoča kulturna združitev, kako bi bila stanovska združitev nemogoča? Torej: Naj živi UJU!

= Priprave za reformu šolstva. Splitski „Pokret“ piše: Prigodom svoga boravka u Splitu informirao je prof. Ratković, sada dodijeljen ministarstvu nastave u Beogradu, na zamolbu predsjednika našeg Saveza učiteljstvo predstojećim reformama za školstvo. Govorio je na temelju osnove, koju izrađuje posebna anketa, sastavljena u tu svrhu od zastupnika svih pokrajina kraljevstva. Ograničio je svoje razlaganje na onaj dio reforme, koji u glavnome zasijeca u reorganizaciju pučkog školstva: U prvom redu reforma škola uključuje u sebi potrebu podignuća od ništa manje, nego 700 novih škola sa 10.000 nastavnika. — Ostale bitne promjene, koje predviđaju reforma za novi tip škole u državi, svadaju se u glavnome na ovo: Dužnost pohadjanja započinje navršenom 7 godinom, dok vrijeme trajanja te dužnosti ostaje nepromjenjeno. Maksimalni broj djece, koji otpada na jednu učiteljsku silu, reduciran je barem za koje vrijeme na 70(!). — Pohadjanje je obvezatno, a predviđene su osjetljive kazne za one roditelje, koji bi v tome zanemarivali svoju dužnost. — Škola je potpuno neovisna od bilo koje političke vlasti, a biva podložna jedino ministarstvu nastave putem pokrajinskih školskih savjeta sastavljenih većinom od strukovnjaka. — Mjesna vijeća po predviđanju osnove ostaju, ali bivaju reformirana na način, da će biti samo jedna pripomoćna ustanova za školu, što su po prilici sada crkvinarstva uz jednu crkvu. — Na čelu školskog okružja stoji nadzornik, koje će imati čisto pedagoško-didaktični referat. — Za slučajeve disciplinarne naravi biva uređen disciplinarni senat, sastavljen medju inim od makar dvojice pučkih nastavnika. — Nadzor nadzornika u školi te ocjene uspjeha biva također demokratski uređeno. — Škole postaju državnom ustanovom, a nastavnici državni činovnici sa odgovarajućim berivima do VIII., eventualno VII., a oni građanski škola do VI. razreda čina. — Učiteljce bivaju potpuno izjednačene sa učiteljima u dužnosti i pravu. — Učiteljske škole bivaju također reformirane. Ukida se prepravni razred, a za pristup u učiteljske škole zahtjeva se potpuna građanska škola, ili 4 razreda srednje. — Za nastavnike učiteljstva zahtjeva se dvije godine pedagoškog i četiri semestra universe. — Za građanske škole predviđene su također opsežne promjene, jer se ide za tim, da se tim školama doda ona važnost, koju imaju kod drugih kulturnih naroda. One će biti podignute na 4 razreda, a nastavnici će osim učiteljska morati da svrše i posebni pedagogijum u trajanju od 2 godine te se podvrći nakon toga posebnom ispitu.

Polemika.

Kdaj naj pričnemo s srbohrvatskim poukom?

V 23. št. „Učit. Tov.“ je priobčen jako zanimiv in poučljiv članek „o ureditvi pouka srbohrvatskega jezika na ljudskih šolah“. Popolnoma se strinjamo s tem, da se pouk prične tudi z abecednikom. Pisatelj članka pa gotovo ne misli te knjige uvesti že s prvim šolskim letom, kakor se je to zgodilo pred 50. leti, ko se je že v prvi razred vrnila nemščina in poučevala s pomočjo „riba-fisch“-metode in pa štablom. Četudi srbohrvaščino ne smatramo kot tuj jezik, vendar jo hočemo učiti na podlagi materinskega jezika. Otroci dobe v prvih dveh šolskih letih tudi že